

Azadlığın qanla yazılmış manifesti

Tarix cəmiyyətin kollektiv yaddaşını formalaşdıran, millətin özünüdərkini ifadə edən və gələcək nəsillər üçün mənəvi məsuliyyət yaradan əsas amildir.

Azərbaycan xalqının tarixində 20 Yanvar faciəsi azadlıq ideyasının qanla yazılmış manifestidir. 20 Yanvar həm də dəyərlərin gənclər tərəfindən dərk edilməsi üçün mənəvi dərstdir.

1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə sovet imperiyasının hərbi-siyasi aparatının Azərbaycan xalqına qarşı törətdiyi kütləvi zorakılıq aktı nəticəsində 147 nəfər dinc sakin həlak oldu, yüzlərlə insan yaralandı, neçə-neçə ailənin taleyi dəyişdi. Rəsmi fəvqəladə vəziyyət elan edilmədən beynəlxalq hüquq normaları kobud şəkildə pozularaq Bakıya və ölkənin bir sıra bölgələrinə yeridilən sovet ordusu faktiki olaraq öz vətəndaşlarına qarşı müharibə apardı.

Qadınların, uşaqların, yaşlı insanların gülləbaran edilməsi, təcili yardım maşınlarının atəşə tutulması, mətbuatın və informasiya kanallarının susdurulması bu hadisəni sadəcə siyasi repressiya yox, eyni zamanda insanlığa qarşı cinayət kimi tarixə həkk etdi. 20 Yanvar milli iradənin sınımadığı, qorxu üzərində qalib gəldiyi bir dönüş nöqtəsidir. Sovet rejimi silah gücü ilə azadlıq tələblərini boğmaq istəsə də, əslində, Azərbaycan xalqının müs-

təqillik özmini daha da möhkəmləndirdi. Bu hadisədən qısa müddət sonra Sovet İttifaqı dağıldı və Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etdi. Bu baxımdan 20 Yanvar müstəqilliyin başlanğıc nöqtələrindən biri, azadlıq yolunda ödənilmiş ağır, lakin qaçılmaz bir reallığa çevrildi.

Bu günün gənci üçün 20 Yanvar hadisələrinin qavranılması dəyişən sosial reallıqlar fonunda yeni mənə qatları qazanır. Sovet totalitarizmini və həmin dövrün siyasi proseslərini görməyən müstəqil dövlət şəraitində formalaşan gənc nəsil bu faciəni daha çox analitik və informasiya yönümlü yanaşma ilə dərk edir. Bu yanaşma isə gənclərə tarixi emosional impulsdan kənara çıxmaqla səbəb-nəticə əlaqələri əsasında anlamaq, hadisələrin mahiyyətini daha dərinləndirən təhlil etmək imkanı yaradır. Məhz bu baxımdan 20 Yanvar hadisələri gənclər üçün keçmişin faciəsi, azadlığın real dəyərini, onun insan taleləri və milli ləyaqət uğrun-

da verilmiş qurbanlar hesabına əldə olunduğunu dərk etməyə imkan verən mühüm tarixi təcrübə kimi çıxış edir.

Azadlıq bizə yalnız siyasi suverenlik qazandırmayıb, bu həm də düşüncə azadlığı, söz haqqı, milli kimlik və tarixi yaddaşın bərpası deməkdir. Onu qorumaq üçün gənclərin tarixi bilmək, onu dərk etmək, sual vermək və nəticə çıxarmaq bacarığına sahib olması vacibdir.

Bu faciənin əsl mahiyyəti anım mərasimlərində, gündəlik davranışlarda, vətəndaş mövqeyində, ədalətsizliyə qarşı münasibətdə və milli məsuliyyət hissində yaşamalardır. Əgər 20 Yanvar faciəsi sadəcə mətəm rəmzi kimi qəbul edilərsə, onun verdiyi dərs də yarımçıq qalar. O həm də cəsarət, birlik və haqq uğrunda mübarizə dərslidir.

20 Yanvar faciəsini milli özünüdərk prosesinin kulminasiya nöqtələrindən biri kimi anlamaq gənclərin vətəndaş kimliyinin formalaşmasında mühüm rol oynayır. O gecə küçələrə çıxan insanlar həm sovet tanklarına qarşı, həm də illərlə formalaşdırılmış qorxu hissinə, susqunluğa və siyasi laqeydli-

yə qarşı mübarizə aparırdılar. Bu mənada 20 Yanvar faciəsi mənəvi oyanışın simvoludur.

Bu günün gənci üçün azadlıq artıq gündəlik həyatın ayrılmaz və təbii tərkib hissəsi kimi qəbul olunur. Sərbəst fikir bildirmək, milli rəmzlərə sahib çıxmaq və müstəqil dövlətin vətəndaşı olmaq gənc nəslin dünyagörüşündə fundamental dəyərlər kimi formalaşıb. Bu reallıq, əslində, 20 Yanvar kimi tarixi hadisələrin nəticəsi olaraq əldə edilən azadlığın gənclərin həyatında normaya çevrildiyini göstərir. Tarixi yaddaşın canlı saxlanılması isə bu nəsllə həmin hüquqların hansı çətinliklər və qurbanlar bahasına qazandığını daha dərinləndirən anlamaq imkanı yaradır. Gənclər bu tarixi təcrübəni nə qədər şüurlu şəkildə dərk edərsə, müstəqil dövlətçilik anlayışı da onlar üçün bir o qədər dəyərli, qorunmalı və məsuliyyətlə yaşadılan mənəvi prinsiplərə çevrilir.

Eyni zamanda 20 Yanvar hadisələrinə hüquqi və siyasi qiymətin verilməsi məsələsi də bu günün düşünən gənci üçün aktualdır. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 1990-cı il

yanvarın 21-də Moskvada Azərbaycanın daimi nümayəndəliyində verdiyi bəyanat sovet rəhbərliyinin cinayətkar mahiyyətini açıq şəkildə ifşa edən ön cəsarətli siyasi mövqedir. 1994-cü ildə faciəyə dövlət səviyyəsində siyasi-hüquqi qiymət verildi. Bu fakt gənclərə göstərir ki, tarixi ədalət zaman tələb etsə də, bu, məhz prinsiplə mövqe və siyasi iradə ilə bərpa oluna bilər.

Tarix düşüncədə və ictimai şüurda yaşadıda real ictimai dəyəərə çevrilir. Gənclər bu tarixi hadisəni həm keçmişin ağır xatirəsi kimi, həm də fəal vətəndaş mövqeyinin, milli həmrəyliyin və azadlıq ideyasının davamlılığı üçün ilham mənbəyi kimi qəbul edirlər. Azadlığın qiymətini dərk etmək isə onu qorumaq üçün gündəlik həyatda şüurlu mövqe nümayiş etdirmək deməkdir. Bu mövqe vicdan, tarixi yaddaş və gələcəyə qarşı məsuliyyət hissi ilə formalaşaraq müasir gəncliyin milli və vətəndaş kimliyinin əsas sütunlarından birinə çevrilir.

Təhmina VERDİYEVA,
"Azərbaycan"